

17. november 2023

Helle Bendix Kleif, post doc ved CUBB, Aalborg universitet

Manuskript til præsentation KL JOBCAMP 2023

(henvis gerne til denne tekst, hvis der videreformidles)

Der er nogle fortællinger ude at gå om de 43.000 unge udenfor job og uddannelse, som jeg rigtig gerne vil korrigere lidt – man kunne kalde dem myter eller vandrehistorier.

Den første har jeg kaldt myten om det uforløste potentiale – fortællingen om at vi har 43.000 unge, der skal hjælpes i gang med job eller uddannelse

Den anden er myten om de unge udenfor – forestillingen om at de flagrer rundt et eller andet sted uden for vores velfærdsinstitutioner.

Inden jeg går kødet på myterne, vil jeg introducere tre unge mennesker for jer som repræsenterer nogle af de unge udenfor job og uddannelse, som jeg mener vi burde tale meget mere om.

		
Morten	Emma	Mads
Kommer første gang i ungeindsatsen som 17-årig	Søger uddannelseshjælp som 20-årig.	Søger uddannelseshjælp som 18-årig
Stabilt netværk og støttende familie.	Ok forhold til forældrene.	Barndom præget af omsorgssvigt
Historik med specialskoler og et begrænset socialt netværk af venner.	Lider af social angst og depressive perioder.	Prøver hash første gang som 11-årig og udvikler et misbrug gennem teenageårene. Senere bliver det udvidet til alkohol og andre stoffer.
Har en kognitiv udviklingsforstyrrelse og har oplevet situationer med angst.	Trækker sig fra mange sociale sammenhænge og har svært ved at passe sin ungdomsuddannelse.	Rod på mange fronter, hjemløshed, gæld.
Stort behov for en fast hverdagsstruktur og noget at stå op til.	Bor på et botilbud for unge.	Omgangskreds er domineret af andre som ham selv

Morten: Kommer første gang i ungeindsatsen som 17-årig. Har et stabilt netværk og støttende familie. Han har en barndom bag sig med specialskoler og et begrænset socialt netværk af venner. Han har stort behov for en fast hverdagsstruktur og noget at stå op til. Han har også en kognitiv udviklingsforstyrrelse og har oplevet angst og depressive perioder.

Emma: Søger uddannelseshjælp som 20-årig. Hun lider af social angst og depressive perioder. Hun trækker sig fra mange sociale sammenhænge og har svært ved at passe sin ungdomsuddannelse. Forholdet til hendes forældre er ok. Hun bor på et botilbud for unge.

Mads: Søger uddannelseshjælp som 18-årig. Hans barndom har været præget af omsorgssvigt. Han prøver hash første gang som 11-årig og udvikler et misbrug gennem teenageårene. Senere bliver det udvidet til alkohol og andre stoffer. Hans liv roder på mange fronter. Han er hjemløs i flere perioder, bor hos venner og på forsorgshjem. Hans omgangskreds er domineret af andre der har tilsvarende problemer og han har ikke meget kontakt med sin familie.

Fælles for dem er, at de alle tre har lange eller tilbagevendende forløb i den kommunale ungeindsats.

De repræsenterer et mindretal blandt de 43.000 unge uden for uddannelse, men i den daglige omtale får man ofte indtryk af at det er unge som dem, som udgør hele gruppen. Det er det ikke.

Jeg vender tilbage til de tre unge i sidste del af min præsentation.

Myten om det uforløste potentiale

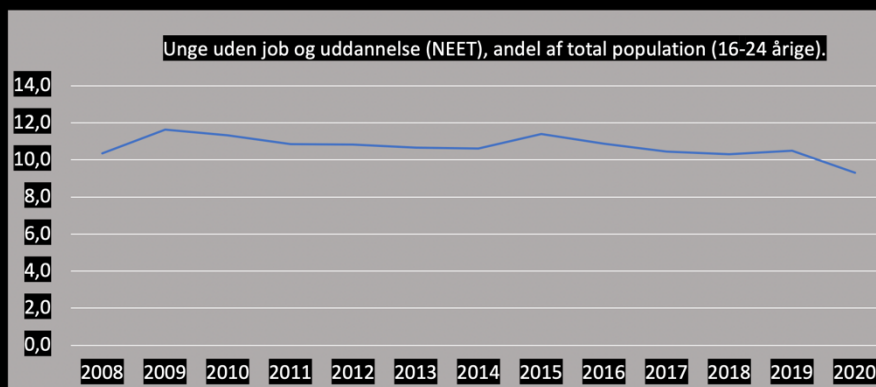

Den første myte handler om det uforløste potentiale

For hvad er det egentlig der er på spil? Statistikken taler jo sandt. Der står 43.000 unge mennesker udenfor job og uddannelse.

Tabellen her illustrerer udviklingen i gruppen hen over årene tilbage til 2008, hvor man begyndte at opgøre tallet første gang. Og der er relativt stabilt, så jeg forstår godt på den baggrund bekymringen for den store gruppe.

Vi opgør ofte unge udenfor job og uddannelse i tværsnit

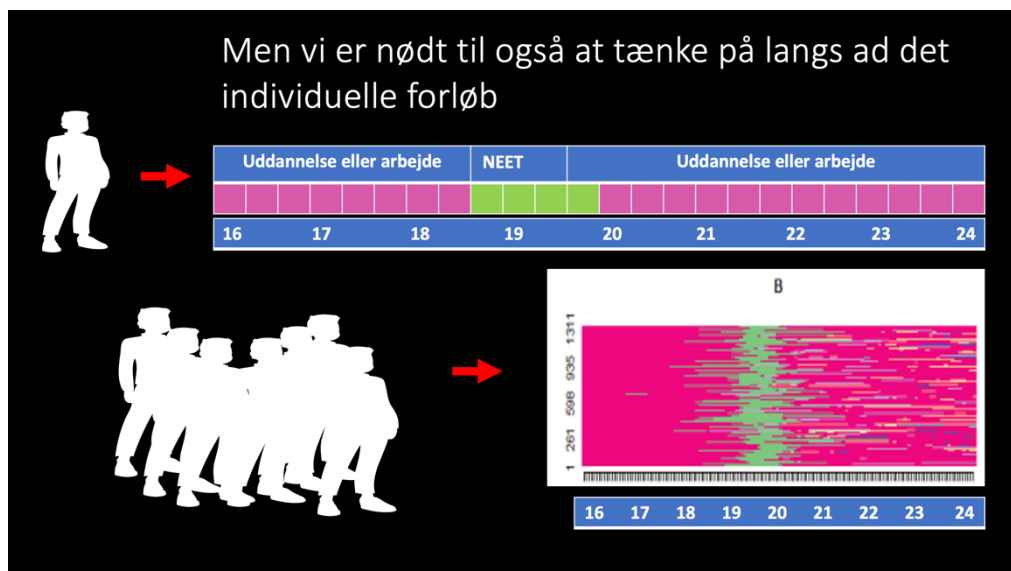
KILDE: STASTIKBANKEN, DST NEET1 + BEF5

Vi er vant til at opgøre markører som ledighed og arbejdsløshed i tværsnit. At pulje alle individer ramt af arbejdsløshed i en gruppe som udtryk for en tendens.

I min forskning arbejder jeg med sammenhængende livsforløb, hvor jeg studerer hvordan det livet udvikler sig over tid. Det kalder jeg at se på langs.

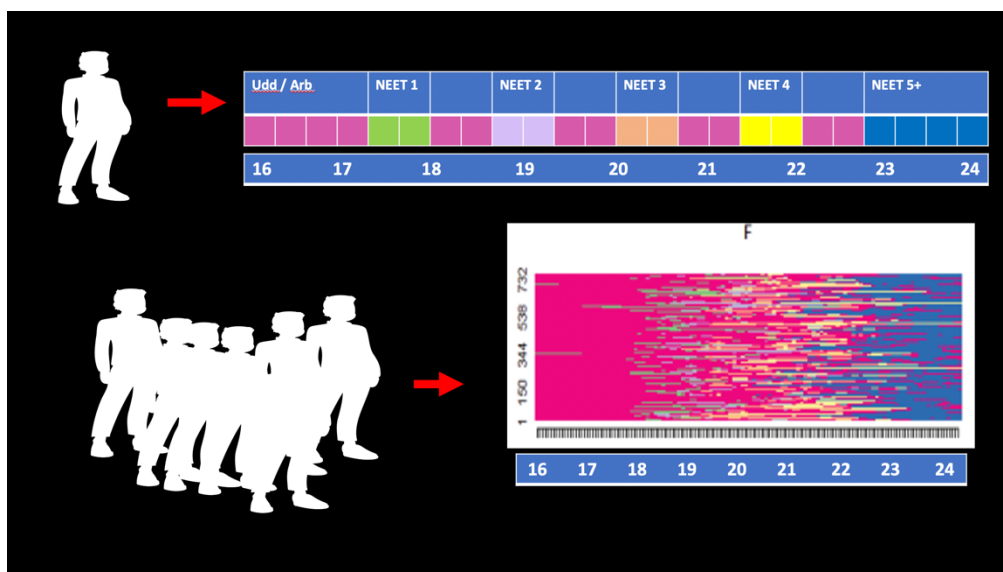
Som metode er det, at se på langs, velegnet til at begribe spørgsmål om, hvorvidt, hvor ofte og hvor længe det enkelte individ er omfattet af f.eks. arbejdsløshed, og det er interessant i forhold til forstå, hvor udsat det enkelte menneske er. Er man marginaliseret eller blot inde i en kortvarig ledighedsperiode?

Det samme med de 43.000 unge. Når vi kigger på langs ad deres livsforløb, kan vi få øje på, hvor længe og hvor ofte og hvornår de står udenfor.

I skal forestille jer at I står ved siden af et ungt menneske, som er næsten 25 år gammel og som på et tidspunkt i alderen 16-24 har opholdt sig uden for uddannelse og arbejde. I har nu et overblik over hvad den unge har foretaget sig i de sidste 9 år. I kan faktisk se det helt ned på månedsniveau. Her kan I se om den unge er i gang med uddannelse eller arbejde eller om vedkommende står uden for som NEET.

For samtlige af de unge som står uden for uddannelse og job i 16-24 års-alderen kan man udfolde et tilsvarende forløb og få et indtryk af deres aktiviteter. Det gjorde jeg som en del af min ph.d.-afhandling. Jeg brugte forskellige danske registre som rummer al den information, vi skal bruge.

Her er to eksempler.

Ud ad x-aksen er alder fra 16-24 år.

Op ad y-aksen er antallet af individer. Stakket ovenpå hinanden som lag i en lagkage.

- A. Denne her unge tæller med i statistikken af 43.000. Men vi kan godt blive enige om at forløbet ikke vidner om megen udsathed – Jo han står uden for uddannelse og arbejde i en periode mellem han er en 18/19 år, men vender tilbage til uddannelse eller arbejde efterfølgende.

De er faktisk en hel stor gruppe, der deler det forløbsmønster.

- B. En anden ung har et helt andet forløb med flere farver. De indikerer hver en ny periode udenfor job og uddannelse. Denne her ung har pendlet meget ind og ud af forskellige aktiviteter. Inden 24-årsalderen har han som minimum haft 5 perioder udenfor uddannelse og job – og de bliver længere for hver gang.

Tilsvarende deler flere unge dét forløbsmønster.

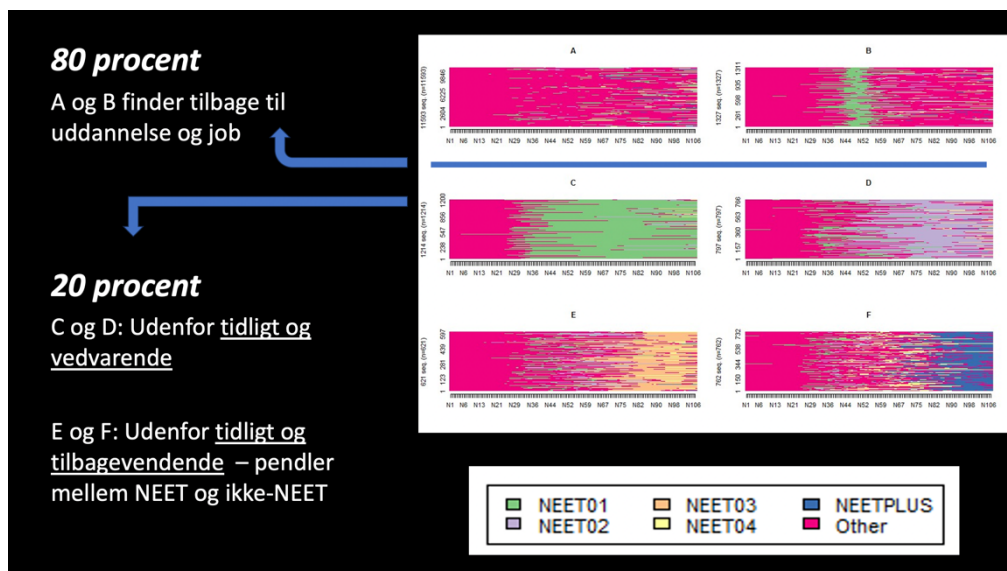
2. Ideen er altså at vi sammenligner forløb blandt unge uden for uddannelse og job

3. Herefter grupperes de efter forløbsmønster

Når vi kigger på hele gruppen af unge, som står uden for job og uddannelse, finder vi i alt seks forskellige forløbstyper.

For 80 procent er det klart aktiviteter som uddannelse og arbejde, der dominerer perioden fra de er 16-24. De er en del af statistikken af unge uden for uddannelse og job ganske kortvarigt – men det får vi kun øje på, når vi ser på langs ad deres forløb.

Anderledes ser det ud for de resterende 20 procent. De er på samme måde en del af statistikken. Det vi kan se er, at jo længere vi bevæger os hen imod 24-års alderen des flere står uden for job og uddannelse. Det med at stå udenfor bider sig fast.

Så hvis vi skal samle op, kan vi konkludere at:

4 ud af 5 unge udenfor job og uddannelse kommer videre inden for kort tid – **ikke noget stort uforløst potentiale** – Til gengæld står den sidste femtedel uden job og uddannelse langvarigt eller tilbagevendende

4 ud af 5 unge udenfor job og uddannelse kommer videre inden for kort tid – **ikke noget stort uforløst potentiale**

1 ud af 5 står udenfor job og uddannelse langvarigt eller tilbagevendende

Men hvad vil det egentlig sige at stå udenfor job og uddannelse i Danmark?

Vi har et ret fintmasket system bestående af UU-vejledere, kommunal ungeindsats, behandlingstilbud og sociale indsatser. Jeg kan se at hovedparten af de unge udenfor møder dette system. Men hvad der egentlig foregår, har vi ikke særlig meget viden om.

Det er noget af det jeg forsker i pt. i samarbejde med Herning - en af vores CUBB-kommuner, og det leder mig tilbage til de tre unge, jeg præsenterede indledningsvist.

De repræsenterer alle tre den sidste femtedel af unge udenfor, med lange eller tilbagevendende forløb i den kommunale ungeindsats

Myten om de unge udenfor

Hvis vi vender tilbage til Morten så begynder han umiddelbart efter sin første kontakt til ungeindsatsen i et længere stabilt forløb på STU. Da det afsluttes, fortsætter han direkte i en jobrettet ungeindsats – interne tilbud + praktik – det ender med at blive et langt forløb på 6,2 år, men til sidst er han afklaret til et fleksjob.

For Emma er det, der præger billedet, en række forskellige aktiviteter og tilbud med fokus på mestring af psykiske udfordringer. Det er forløb med fokus på diagnoseforståelse, eller daghøjskoleforløb med fokus på aktiviteter i små grupper. Emma har et tilbagevendende ønske om at genoptage sit ordinære uddannelsesforløb, men behandling og psykisk sygdom bliver ved med at spænde ben. Hun er også flere gange indlagt til psykiatrisk behandling. Og hendes forløb bliver også langt.

Som det sidste giver Mads' forløb et billede på forløbet hos en ung, som pendler ind og ud af forskellige aktiviteter og systemer. Efter den første kontakt til kommunen kommer han i jobrettet aktivering. Det bliver hurtigt afløst af en periode som selvforsørgende, hvorefter han søger uddannelseshjælp på ny i en anden kommune. Hans forløb kører i ring – først en mere stabil

periode på uddannelseshjælp, med aktivering og praktik afbrudt af en periode hvor misbrug, gæld og perioder med hjemløshed overtager.

Morten: Et billede på unge udenfor job og uddannelse tidligt og vedvarende

Forløb udenfor 6,2 år

→ Forberedende uddannelse (STU, FGU) → Jobrettet aktivering (interne tilbud) → Praktik → Jobrettet aktivering (interne tilbud) → Praktik

- Mentor tilknyttet for 25 pct.
- Botræner tilknyttet for 25 pct.

Emma: Et billede på unge udenfor job og uddannelse tidligt og tilbagevendende

Forløb udenfor 4,3 år

• Sygemeldt fra ordinær ungdomsuddannelse → Behandling i psykiatrien → Psykosocial aktivering (fx diagnoseforståelse, daghøjskole, ADHD-forløb, ART-forløb) → Ordinær uddannelse → Behandling → Psykosocial aktivering → Udredning psyk → Jobrettet aktivering/praktik

- Mentor tilknyttet for godt 50 pct.
- Botræner tilknyttet for 40pct.

Mads: Et andet billede på unge udenfor job og uddannelse tidligt og tilbagevendende

- Forløb udenfor 5,5 år
- Jobrettet aktivering → Selvforsørget → (søger på ny) Jobrettet aktivering → Praktik → uden tilbud (afsoner dom) → (søger på ny) Jobrettet aktivering → uden tilbud
- Mentor tilknyttet for 90 pct.
- Botræner tilknyttet for 60pct.

Vi har fat i de unge udenfor job og uddannelse

Nogle har brug for en kortvarig hånd i ryggen eller en fod i numsen. Andre har brug for massiv støtte i LANG TID.

Som opsamling på den sidste myte finder jeg ingen unge som er overladt udenfor til sig selv. Jeg finder til gengæld en ungeindsats fyldt med professionelle, som gør hvad de kan for støtte de unge, når de søger kommunens hjælp. Jeg finder en række eksempler og forsøg på at koordinere på tværs af tilbud og sektorer og jeg finder unge og professionelle, som forsøger igen og igen og igen at finde en vej.

Og ja! Det synes jeg faktisk giver anledning til optimisme både på systemets og de unges vegne. Betyder det at vi skal læne os tilbage og tænke at alt er godt? Nej det mener jeg ikke. De sidste resultater er fremkommet i samarbejde med en enkelt kommune, hvor jeg er gået på opdagelse i deres elektroniske journaliseringssystem. Det er billedet på deres aktiviteter og indsatser. Noget af det vi kan se tydeligt er, at de job-/uddannelsesrettede indsatser langt fra står alene.

Jeg forestiller mig at det kan se anderledes ud andre steder, og derfor skal der lyde en klar opfordring herfra til at gå nysgerrigt på opdagelse i jeres egne og de unges forløb.

4 refleksioner / opfordringer

(baseret på fakta frem for myter ☺)

- ☐ Et samfund fri for unge udenfor job og uddannelse er lig med et ungdomsliv uden pauser og social udsathed (delvist ønsket utopi!)
- ☐ Vær nysgerrige på de unges livsforløb, der er meget viden og læring at hente – vi er kun lige begyndt
- ☐ Det jobbete fokus kan ikke stå alene – flere unge har brug for støtte til lære at leve et liv med udfordringer
- ☐ Giver fakta anledning til optimisme? JA!

De sidste refleksionsspørgsmål må I tage med jer hjem, og så vil jeg slutte med at invitere jer til at kontakte mig, hvis I vil høre mere.

TAK

Hvis I vil vide mere..

Kontakt mig på:

bendix@socsci.aau.dk

Læs og lyt til podcasts på:

<https://www.cubb.aau.dk/>